

ФИНАНСИРАНЕТО НА ОРГАНИЗИРАНАТА ПРЕСТЪПНОСТ: ИНСТИТУЦИОНАЛНИ МЕРКИ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ

Policy Brief No 50, Май 2015 г.

Правната рамка на ЕС изисква всичките страни-членки да криминализират финансирането на организираната престъпност. **Член 2 (а) на Рамково решение 2008/841/ПВР на Съвета от 24 октомври 2008 г. относно борбата с организираната престъпност** гласи: „Всяка държава-членка предприема необходимите мерки, за да гарантира, че един или и двата вида поведение, свързани с престъпни организации, се смятат за престъпления: (а) поведението на всяко лице, което преднамерено и като съзнава целта и общата дейност на престъпната организация или намерението да се извършат въпросните престъпления, участва активно в престъпната дейност на организацията, включително чрез предоставянето на информация или материални средства, набирането на нови членове и **всякакви форми на финансиране на дейността ѝ**, като знае, че това участие ще допринесе за осъществяването на престъпните дейности на организацията“. Въпреки това обаче, разследващите органи и прокуратурата в страните-членки рядко прилагат тази разпоредба на закона.

Финансирането на организираната престъпност е характерно за всичките криминални пазари, макар че рядко попада в ползрението на компетентните институции. Традиционно оперативно-разузнавателната дейност на последните е насочена към разкриването на членовете на

ОСНОВНИ ИЗВОДИ

- Финансирането на организираната престъпност рядко попада в ползрението на разследващите органи и прокуратурата в отделните страни-членки, въпреки че Рамковото решение на Съвета 2008/841/JHA изисква от всички страни-членки да го криминализират и съответно преследват.
- Криминалните групи, независимо дали работят в рамките на изцяло нелегален пазар (наркотици) или се конкурират на пазара с легалните играчи (пазара на цигари), към определен момент от тяхното съществуване се сблъскват със същите дилеми и финансови ограничения, типични за легалния бизнес във връзка с достъпа до финансиране.
- Социалният капитал на криминалните предприемачи (т.е. техните доверени контакти и репутация) е по-важен, отколкото финансовия капитал за стартирането, дейността и успеха на даден криминален пазар.
- Наред с криминалните приходи, легалните финансови източници играят важна роля за финансирането на организираната престъпност.
- Криминалната икономика се приема за движена от разплащания в брой, но анализът показва, че немалка част от разплащанията на организираната престъпност се извършват чрез използване на легалната финансова система.

криминалните групи и установяването на незаконните стоки или услуги, които те предлагат. **Финансовите трансакции** се установяват предимно с оглед **реализиране целите на разследванията за пране на пари, като в тези случаи фокусът е върху получените приходи, а не върху свързаните с престъпните деяния инвестиции**. Една от причините за това е, че понастоящем наказателно-процесуалните процедури във повечето страни-членки са насочени основно към събиране на доказателства за притежание, транспортиране, производство или продажба на незаконни стоки или услуги. Информацията относно финансовите аспекти на организираната престъпност се счита за нерелевантна, като не се полагат целенасочени усилия за събиране и анализ на подобни данни. Наличната информация за финансовите аспекти на дейностите на организираните престъпни групи е фрагментарна и непълна, тъй като полицейските служители, които работят на местно ниво, нямат нужните познания и опит. Финансирането на организираната престъпност също така е подценено в различните оценки на риска и стратегическите анализи на организираната престъпност.

Настоящият анализ представлява опит да се запълни тази празнина чрез използването на различен подход към въпроса за криминалното финансиране и предлага възможни стъпки към нови решения на проблема „организирана престъпност“. В анализа се разглеждат въпроси, като източниците и механизмите за финансиране на организираната престъпност, уреждането на плащанията, достъпа до финансиране в критични ситуации, себестойността на бизнеса и управлението на печалбите. Настоящата публикация се базира на доклада „Финансиране на организираната престъпност“¹, който е резултат от съвместните усилия на Центъра за изследване на демокрацията, Университета в Тренто, Университета в Тийсайд в сътрудничество с Националната полиция на Латвия, Държавна агенция „Национална сигурност“ и Френския

национален институт за съвременни изследвания в областта на вътрешния ред и правосъдието.

Разлики между финансирането на легални и криминални предприятия

Криминалните предприятия, независимо дали работят в рамките на изцяло нелегален бизнес (напр. пазара на наркотици) или се конкурират на пазара с множество легални предприятия (напр. при бизнеса с цигари), в определен период от своя жизнен цикъл се изправят пред дилемите и финансовите ограничения, характерни и за легалния бизнес. **Престъпните организации могат да се нуждаят от външно финансиране** във връзка с едно или повече от следните обстоятелства:

- при стартиране на дейността, лансиране на нови продукти или навлизане в нови пазарни ниши;
- за покриване на текущите финансови нужди (напр. за купуване на стоки, за плащания към „служители“ или „подизпълнители“, както и на подкупи на политици или полицейски служители);
- за покриване на извънредни или в някои случаи - обичайни разходи (за правни услуги, глоби, покриване на загуби или конфискация на продукция, реструктуриране на дългове, покриване на обезпечения при някои сделки);
- за финансиране на вертикално или хоризонтално разширяване на престъпната дейност.

При легалния бизнес достъпът до финанси е в пряко съответствие с рисковете, на които са изложени отделните предприятия. В условията на свободен пазар, оценката на потенциалния

¹ Center for the Study of Democracy, *Financing of Organised Crime*. 2015, Sofia: CSD.

риск определя цената на самото финансиране, формите на финансово инвестиране и другите налични опции за „мобилизиране на ресурси“. Така например, извън сектора на развитите технологии, в които са възможни големи печалби, зрелите и утвърдени компании с доказано качествен продукт и предлагани услуги се ползват с изгодно кредитиране и с по-голям избор на финансови ресурси в сравнение с начинаещи фирми или такива без утвърдена репутация. Наред с това, рискът се определя и от редица макроикономически фактори. На изгодно кредитиране може да се разчита при цялостна икономическа стабилност на националната икономика, надеждност на националната финансова и правна система, както и при добри перспективи за развитие на даден пазар или индустриален сектор. Така например, производителите в Румъния или Гърция могат да срещнат много по-големи трудности и да получат по-неизгодни условия за кредитиране в сравнение с техни колеги от същия сектор във Франция или Германия. На микроравнище, цената на финансирането, както и избора на различни финансови инструменти се определят от оценката на кредиторите и инвеститорите относно възможностите им да си гарантират възвръщаемостта на предоставените капитали. Въпросната оценка обикновено взема предвид качеството на предложените обезпечения, нивата на задлъжнялост на съответните бизнес структури, както и ефикасността на съществуващата правно-административна рамка в страната.

В света на криминалните предприемачи подобна корелация между риск и цена на финансиране може да съществува, но самата оценка на риска е много по-проблемна от гледна точка реализация и верифициране. В този случай вариантите за достъп до финансиране са повлияни от следните фактори:

- **Различията в равнищата на враждебност на средата**, в която нелегалните предприемачи развиват дейността си. В някои по-слаборазвити икономики с високи нива на корупция е трудно да се определи, дали законните или незаконните предприемачи са изложени на по-враждебни външни фактори.
- Съществуването на **известна толерантност към предлагания нелегален продукт/услуга**. Така например, цигарите представляват стока, за която има много голямо търсене и пазар. Широки прослойки от населението проявяват търпимост по отношение на тази нелегална търговия, тъй като са убедени, че тя предлага по-справедлива пазарна цена на иначе легален продукт. Съответно отношението към този пазар е по-благоприятно в сравнение с нелегалния пазар на наркотици например. По подобен начин, криминалните предприемачи на пазара за сексуални услуги са третирани по-благоприятно от обществеността и властите в сравнение с престъпните играчи, специализирани в поръчкови убийства.
- **Равнището и степента на интегрираност на даден криминален бизнес в легалната икономика**, също така представляват важен фактор. Колкото по-интегриран е даден криминален пазар в легалния бизнес, толкова по-лесно е да се осигури финансиране за определена престъпна дейност (например измамите с ДДС спрямо трафика на хероин).
- Относителната **невъзможност на нелегалните предприемачи да рекламират своя бизнес и да се конкурират** открито на пазара.
- **Трудностите при наемането на качествени специалисти**. Освен в случаите, когато дадена незаконна дейност има поне привидно легален вид – (например при измамите с инвестиционни книжа или при

използването на подставени лица с цел пране на пари), криминалните предприемачи (за разлика от легалните) нямат възможността открито и свободно да обявяват съответни вакантни позиции и съответно да наемат най-добрите служители или сътрудници. Това в крайна сметка може да засегне резултатите и доходността на тяхната престъпна дейност.

- **Диапазонът на нужните умения** също така създава препятствия за опериране на определени нелегални пазари, които не съществуват при другите (така например, произвеждането на фалшиви DVD е относително лесно в сравнение с незаконния лов на тигри или слонове заради използването на телесните им части).
- **Изтичането на информация** от лица, пряко или косвено свързани с престъпната група (редови членове, разочаровани или отстранени членове, потребители/клиенти, конкуренти, членове на семейството и др.). Колкото повече даден нелегален бизнес се разраства и печели, толкова повече се засилва риска от изтичане на информация. Така криминалните бизнесмени могат да станат жертви на собствения си успех. За разлика от тях, легалните им колеги не са изложени на подобна опасност, освен в случаите, когато последните достигнат собственото си равнище на некомпетентност и не желаят/не могат да делегират отговорности.
- **Равнището на насилие** на даден престъпен пазар (макар и в по-малка степен, от тази в масовите представи). Така например трафикът на наркотици обикновено се свързва с повече насилие, отколкото измамите с кредитни карти или незаконната търговия с цигари.
- **Приоритетизирането на определени престъпни дейности и съответно криминалните актьори от страна на правоохранителните институции** (например пазара на наркотици), както и различната

строгост на наказанията според закона, които пораждат потенциални и действителни рискове. Реалните рискове са свързани с изваждане от пазара чрез поставяне под арест или в затвора, докато потенциалните рискове са свързани с възпиращия ефект върху желаещите да се включат в даден престъпен бизнес.

- Различията в това, **доколко са прикрити дадени престъпни дейности** сами по себе си. Например нелегалното търговия с цигари в сравнение с нелегалното разпространение на наркотици.
- **Желанието на жертвите или на засегнатите странични лица да докладват на властите за определени престъпни дейности.** Така например, жертвите на измами обикновено проявяват по-голяма готовност да съобщават на властите за този тип престъпления, отколкото лицата, които живеят в район, в който се разпространява канабис.
- **Степента на централизация на пазарите** – по-централизираните пазари имат по-добри възможности за достъп до финансиране, отколкото по-фрагментирания пазари. Тези разлики произтичат от възможностите на нелегалния предприемач да осъществява цялостен контрол над дейностите, както и върху различните финансови аспекти. Така например, изследване относно криминалните финанси и пазара на наркотици в Швеция установява, че в много случаи дилърите на наркотици не могат точно да определят размера на отделните разходи свързани с разпространението.
- **Умението на нелегалните предприемачи да използват информационните и комуникационни технологии,** за да улеснят своята престъпна дейност (например, предимствата на онлайн търговията с фалшиви лекарства в сравнение с традиционната търговия с тях). Престъпните

организации, използващи електронна търговия, се нуждаят от по-малко финансиране, отколкото групите занимаващи се със същата нелегална търговия по традиционния начин.

- **Стратегиите и усилията от страна на правоохранителните власти,** включително използването на често променящи се технологии срещу престъпните организации, както и породените от тях преднамерени или неочаквани последствия, към които криминалните предприемачи се адаптират или се опитват да го сторят. Тези стратегии на правоохранителните власти могат да имат важни финансови последствия за нелегалните пазари.

Като цяло, може да се обобщи, че капиталът в рамките на криминалните пазари, се генерира лесно там, където има голям потенциал за печеливша дейност и малки рискове. Същевременно, същността на криминалните организации се определя от необходимостта да осигурят непрекъснатост на престъпната си дейност. На свой ред, самите престъпните дейности зависят от редица икономически, социални и културни особености на националния или локален контекст, в който се реализират.

Нелегални източници и механизми за финансиране на организираната престъпност

Социалният капитал на нелегалните предприемачи – техните доверени контакти и репутация – имат **далеч по-важна роля от финансовия капитал при навлизането, оперирането и успеха на даден престъпен пазар.** Социалният капитал се явява предварително условие за достъпа до всички равнища на престъпните пазари. Той също така може да играе ролята на алтернатива на първоначалния капитал, необходим за стартирането и по-нататъшната

дейност на даден пазар. Така например, контактите и репутацията могат да осигурят авансови плащания от страна на клиентите или стоки на кредит от страна на доставчиците. Добър пример в това отношение са пазарите на наркотици, където подобни схеми за своеобразно кредитиране са широко разпространени в редица държави, както на ниските така и на високите нива. Относително високия марж на печалбата и ниските производствени разходи вероятно насърчават подобни практики, тъй като неуспехите се отразяват неблагоприятно по-скоро от гледна точка на пропуснатите възможности, отколкото върху фиксираните текущи разходи.

Колкото по-голям е рискът за дадена престъпна дейност, толкова по-важна е ролята на социалния капитал за успеха при влизане на даден пазар. В този контекст, участието на различни посредници е от определящо значение за изграждането на необходимите доверени контакти. Именно посредниците подсигуряват връзката между две или повече звена на криминалните мрежи. В много случаи социалният капитал се гради и на съществуващи професионални и бизнес отношения, като по този начин *легалните* отношения (между бизнес-партньори, собственици и наемни лица и др.) при определени условия могат да се превърнат в *нелегални* взаимоотношения.

По подобен начин, бизнес успехът в рамките на престъпните пазари не се изразява единствено в натрупването на финансов капитал. Социалният капитал има ключово значение за изграждане на клиентска база и за установяване на отношения на доверие с доставчиците от по-високите нива. Освен това, наркотрафикантите от високите нива, едрите търговци на незаконни цигари или големите играчи в измамите с ДДС също така зависят от поддържането на корупционни

отношения с държавни служители, без чието участие те не биха могли да упражняват своята дейност в подобни размери. В този смисъл, корупционните връзки също могат да бъдат разглеждани като форма на социален капитал. Разбира се, подобни връзки и отношения не биха могли да бъдат развивани без постоянни финансови стимули.

Безспорно, **основната форма на финансиране на престъпните дейности е реинвестирането на криминалните приходи**, но наред с това престъпните организации използват и редица други форми на финансиране, както от чисто легални, така и от нелегални източници. Чисто криминалните източници на финансиране могат да се отнесат най-общо към следните три категории: инвестиране приходите от други престъпни дейности, колективни схеми за инвестиране и използване на заеман капитал.

Макар криминалните предприемачи да трупат опит и да се специализират в някои криминални пазари, **те също така с готовност влагат средства от престъпната си дейност в други обещаващи и по-доходоносни дейности**, които могат да им донесат по-високи печалби. Идентифицирани бяха различни примери за инвестирането на приходи от рекет или от лихварство в трафик на наркотици, както и за инвестиране на приходи от трафик на наркотици и измами с ДДС в нелегалната търговия с цигари. Освен това, в редица страни има примери за използването на конвенционални престъпления като грабежи с взлом или кражби за набиране на начален капитал, с който да се влезе на пазара на наркотиците. Това съвсем не означава, че всички престъпници оперират на повече от един пазар. По-скоро някои от тях се възползват от възникващи възможности, когато липсват сериозни технологични или социални пречки. В това отношение вероятно важна роля играят

наличните доверени контакти, личностните характеристики и други социо-културни предпоставки.

Използването на **колективни инвестиционни схеми** също е характерно за всички равнища по веригата на доставките при различните нелегални пазари. Тази форма на финансиране позволява на нелегалните предприемачи да стартират даден проект, за който не са в състояние самостоятелно да съберат нужните финансови средства. Тази форма на финансиране се явява и важен инструмент за споделяне на бизнес риска. Неслучайно, подобен подход се използва и на най-високите нива на престъпните пазари, независимо от факта, че едрите криминални предприемачи лесно могат да осигурят собствени средства за реализацията на даден проект.

Заемането на капитал от други криминални актьори като че ли е най-рядко практикуваната форма на финансиране, към която се прибегва предимно при кризисни ситуации. Съществуващите в публичното пространство хипотези за съществуването на т.нар „черни“ банкери по-скоро не се оправдават и реалността при нелегалното кредитиране е далеч по-нюансирана. Подобни специализирани „нелегални“ банкери са по-скоро изключение от правилото. По-скоро, подобно незаконното предоставяне на заемни средства в повечето случаи се осигурява от утвърдени „престъпници от кариерата“ в рамките на тяхната широка мрежа от установени доверени контакти или на основата на доверено поръчителство. Освен това, в такива случаи кредитора обикновено изисква предоставянето на обезпечения и гаранции, които могат да включват предоставяне на ценни активи като залог или предаване на членове на семейството като заложници. В някои от страните, лихварите влизат в ролята на

нелегални кредитори, но единствено на по-ниските нива на криминалния пазар, като отпусканите от тях заеми са в малък размер.

Легални източници и механизми за финансиране на организираната престъпност

Освен криминалното финансиране, **легитимните източници на капитал също играят важна роля при финансирането на престъпните организации.** Въпреки че използването на легални източници за финансиране на противозаконни дейности отдавна е във фокуса на правоохранителните институции във връзка с финансирането на тероризма, много малко се знае за използването на легитимни средства за целите на организираната престъпност. Легални финансови средства се инвестират в криминалните пазари – както на ниво **разпространение**, така и при **трафика и производството** на нелегални стоки. Така например, анализът на организираните измами с ДДС показва, че инвестирането на легални средства в схеми за данъчни измами е широко разпространено. Тъй като при по-мощни престъпни схеми размерите на това финансиране са по-големи, това изисква специални грижи за прикриване източника на легалните средства. Това налага използването на различни методи за т.нар. **„обратно изпиране на парите“**, при които легалните фондове се трансформират в пари в брой или се прехвърлят през сметките на редица компании с цел да се прикрие техният източник. Това е особено видно в случаите на широкомащабни схеми за данъчни измами, в които различни „кухи“ или офшорни компании и подставени лица участват във фиктивни вериги от юридически лица, с цел заличаване на произхода на инвестираните средства.

В този смисъл представлява интерес да се съпоставят класическият вариант на пране на пари

и т.нар. **„обратно изпиране на пари“**. В класическия случай прането на пари цели напълно да **„легализира“** приходите от дадена престъпна дейност, за да предотврати евентуалното им конфискуване в случай на разследване и постановяване на присъда. Класическият процес на пране на пари включва три стадия – пласмент, напластяване и интегриране. **„Обратното изпиране на пари“** цели нещо много по просто – да прикрие връзката между източника на финансовите средства и конкретната криминална дейност. Поради тази причина няма нужда от пълен цикъл, както при класическото пране на пари, а процесът се ограничава само до първите два стадия – пласмент и напластяване.

При разпространението на наркотици и незаконни цигари, както на улично ниво, така и на едро, **легалните средства могат да бъдат с различен произход - лични спестявания, приходи от легални бизнес дейности на съответния нелегален предприемач, заеми от семейството или от приятели, краткосрочни необезпечени кредити, както и малки банкови кредити.** На по-високите нива на трафика на наркотици и търговията с нелегални цигари, както и при мащабните схеми за измами с ДДС, подобни легални средства могат да произхождат от приходи от легални бизнес дейности, европейски или национални субсидии, както и от банкови кредити. В една част от случаите, получаването на банкови кредити, които в последствие се използват за стартиране или продължаване на незаконни дейности, се извършва със съдействието на корумпирани банкови служители. На тези нива на организираната престъпност се използват също така и вече изпрани криминални авоари, като по такъв начин се размива границата между легални и нелегални средства. Също така съществуват и **схеми за колективно**

инвестиране, в рамките на които други **легално действащи бизнесмени инвестират собствени легални средства в криминални операции срещу дял от печалбите.**

В повечето източноевропейски държави т.нар. „олигарси“ са пример за предприемачи с легални бизнес дейности, които инвестират законни средства в криминалната икономика. Обикновено т. нар. „олигарси“ се ползват от силна политическа протекция на своя бизнес. Подобни примери бяха идентифицирани при анализа на престъпните пазари в България и Чехия. При този тип криминални актьори съчетаването на легални и криминални бизнес дейности е по-скоро правило, отколкото изключение. Това им позволява с лекота да прехвърлят капитали между своите легални и нелегални бизнеси.

„Олигарсите“ са и добър пример за това как политическата корупция е ключов механизъм за **пренасочване на легални публични средства към криминални бизнеси** чрез нагласени приватизационни сделки и обществени поръчки или измами с национални и европейски фондове. Италия е една от старите страни-членки на ЕС, където се открива сходен пример за ролята на политическата корупция. Именно чрез корупция и рекет мафията през годините успява да придобие редица легални компании, като същевременно продължава да инвестира в различни престъпни дейности.

Предоставянето на средства със законен произход за целите на организираната престъпност понякога се осъществява и от легални предприемачи, които решават да прекратят закона поради финансови затруднения или изкушени от високите печалби. Подобни случаи са по-чести при **незаконната търговия с цигари и организираните ДДС измами**, тъй като в тези случаи е сравнително по-лесно паричните трансакции да бъдат прикрити чрез манипулиране

на данъчни документи. Подобни, макар и единични, примери се наблюдават и в контекста на трафика с наркотици.

„Сивите приходи“, които произлизат от различни схеми за избягване и укриване на данъци, също така са сред ключовите източници за финансиране на дейностите на организираната престъпност и особено в случаите свързани с организираните ДДС измами. Големият дял на сивата икономика способства за по-лесен достъп до финансиране на организирана престъпност. Като цяло недекларираните доходи лесно могат да бъдат инвестирани в незаконни дейности, тъй като дори не се налага „обратно изпиране“ на средствата.

Достъп до финансиране при кризисни ситуации

В рамките на своето съществуване престъпните организации могат да се сблъскат с различни кризисни ситуации, които налагат бърз достъп до финансови средства – например при арести на ключови действащи лица в криминалната структура, кражба или загуба на стоката, замразяване или изземване на финансови фондове или активи. Методите, които се използват за получаване на финансиране при такива кризисни ситуации, не се отличават съществено от онези, използвани за набиране на капитал при стартиране или продължаване на престъпните дейности.

Две интересни форми заслужават по-особено внимание. Във всички страни **нелегалните предприемачи по правило заделят пари за извънредни ситуации – т.нар. „фондове за черни дни“,** предназначени да покрият непредвидени загуби и еднократни разходи. Тези фондове обикновено се пазят в под

формата на пари в брой в сейфове или се депозират на офшорни сметки, тъй като бързата ликвидност е приоритет в кризисни моменти.

Подобна форма, типична за руската организирана престъпност, е създаването на съвместен криминален фонд, познат като „общак“². Този фонд е форма на колективна „застраховка“ за извънредни ситуации, като средствата от него отиват за подпомагане на осъдени престъпници и техните семейства. Страничен, но вероятно търсен ефект, е по-тясното обвързване на членовете на престъпната организация.

Лихварите също са сред източниците на бързо „мостово“ финансиране за нелегалните предприемачи в кризисни ситуации, особено за актьорите участващи в разпространението на дребно и едро. Все пак, в повечето страни тяхната роля изглежда е ограничена преди всичко в рамките на отделни етнически малцинства. Вероятно това е резултат от една страна на стремежа на лихварите да ограничат видимостта на тяхната дейност, а от друга – на силно развитите отношения на доверие и страх в подобни общности.

Използване на легалната финансова система при разплащания свързани с престъпни дейности

В рамките на престъпните пазари се използват различни подходи и методи за разплащане. За разлика от преобладаващото мнение за криминалната икономика като движена предимно от плащания в брой, наличните данни сочат, че това се отнася предимно до разпространението на дребно и едро, докато **при международния**

трафик в редица случаи се наблюдава използване на легалната финансова система. Дори при трафика на наркотици, където както продуктът, така и разпространението му са нелегални, немалка част от разплащанията се извършват чрез легални фирми за малки парични преводи, банкови трансфери, а напоследък и чрез използването на виртуални платформи и т. нар. виртуални валути³, които в последните години набират все по-голяма популярност. Обикновено, при криминалните разплащания през легалната финансова система престъпните организации използват подставени лица и фиктивни фирми за прикриване източника и характера на транзакциите.

Типични примери за разплащания през легалната финансова система се наблюдават при **организираните ДДС измами и незаконната търговия с цигари.** В началото на веригата на повечето организирани измами с ДДС обикновено се извършва легално закупуване на определени стоки или услуги от утвърден търговец на едро или производител. Това съответно налага всичките разплащания да се извършват по банков път. Такъв е и случаят с т.нар. „illicit white“ цигари⁴, както и при вноса на необработен тютюн от законни производители на цигари с цел производство на цигари за нелегалния пазар. В някои случаи при трафика на наркотици също има данни, че вносителите плащат на своите южноамерикански доставчици

² Тази руска дума произлиза от „обща каса“ и е свързана с криминалната субкултура в Русия.

³ Виртуалните валути (или криптовалутите) са псевдо-парични единици, които могат се обменят или да бъдат използвани за плащания само по електронен път – най-известната виртуална валута е Биткойн.

⁴ Цигари, които са произведени законно в една държава, но впоследствие са контрабандирани и продавани в друга държава, без заплащане на акцизи и мита.

с помощта на фиктивни фирми, които използват легалната финансова система.

Използването на легалната финансова система за разплащания свързани с незаконни дейности налага престъпните организации да търсят варианти за намаляването на риска от разкриване на криминалните парични потоци. С оглед на това, те прибегват до различни техники за изпиране на пари, както и използването на куриери за плащане чрез пари в брой. При разплащанията през легалната финансова система ясно се обособяват два типа операции за пране на пари: а) „обратно изпиране“ на пари при депозирането на „черните“ средства в банковата система с цел стартиране на нови криминални проекти и б) класическото пране на пари, при което криминалните предприемачи изтеглят незаконните приходи с цел последващи инвестиции в легалната икономика.

Финансовите потоци свързани с депозиране и изтегляне на парични суми често се реализират чрез офшорните клонове на международни компании или чрез офшорни компании, които поддържат връзки с големи банки. Това е особено характерно за престъпните структури опериращи в западноевропейските страни. В някои страни-членки бяха посочени лоши практики или небрежно извършване на „дю дилидънс“ проверки на местни банковите институции със съучастието на корумпирани банкови служители. Същевременно, като цяло **усилията на правоохранителните органи са насочени предимно към разкриване на приходите** от криминалните дейности и свързаните с това трансакции, докато **трансакциите свързани с депозиране на средства с цел финансиране на престъпни дейности остават пренебрегвани.**

Основни изводи

Анализът на разходите и печалбите от дейности те на организираната престъпност води до няколко интересни извода. На първо място, **размерът на разходите свързани с определена престъпна дейност може да бъдат използван като индикатор за финансовия праг за влизане на даден криминален пазар** и съответно за началния капитал, необходим на една престъпна организация да заеме определена пазарна ниша. При всички случаи, обаче, следва да се отчита фактът, че на различните нива в отделните престъпни пазари оперират както големи, така и малки играчи. Също така, различните престъпни групи оперират по различен начин. В този смисъл прага за влизане на даден престъпен пазар варира в зависимост от бизнес модела и мащаба на престъпната дейност.

Анализът на разходите и приходите на престъпните организации може да бъде полезен и за **оценката на техния финансов и корупционен потенциал.** Такъв тип анализ би могъл да бъде използван за извършване на оценка на заплахата и за определяне на оперативните приоритети на правоохранителните органи. Също така, такъв тип анализ може да бъде използван и за предвиждането на последиците от засиления полицейски натиск върху специфична дейност на организираната престъпност - например за оценка как промяната в съотношението между рискове и възможности може да повлияе на криминалните предприемачи да изберат друг модел на опериране или да се пренасочат към други престъпни дейности.

Съществуващите методологии за оценка размера на криминалните пазари (напр. пазари на наркотици, проституция, незаконни цигари, измами с липсващите търговци) – гарантират сравнително **обективни оценки за броя на**

потребителите, размера на търсенето и предлагането, както и за средните цени на различните равнища на веригата на предлагането. Сравняването на подобни данни за престъпните пазари с разузнавателните данни, събрани от правоохранителните институции (например относно инвестициите, цените и печалбите на криминалните организации или мрежи на различните равнища на пазара), може да очертае по-ясна картина за броя на криминалните актьори и групи на местно или национално ниво и по такъв начин да подпомогне разкриването на неидентифицирани криминални играчи. Наред с това, този подход може да доведе и до по-точна оценка на оперативните и финансовите възможности на криминалните играчи на всяко равнище от веригата на предлагането, включително и на най-високото ниво, за които обикновено има откъслечни данни.

Препоръки за възможни мерки за противодействие на финансирането на организираната престъпност

Въз основа на изводите от изготвения анализ на финансирането на организираната престъпност могат да бъдат направени следните препоръки:

Мерки на равнище Европейски съюз

- Европейската комисия би следвало да разработи и приеме **стратегия на ЕС за провеждане на финансови разследвания**. Стратегията следва да прикани страните-членки да въведат паралелни финансови разследвания като рутинен компонент на всички разследванията свързани с тежката и организирана престъпност, като по такъв начин допълнят съществуващите и понастоящем разследвания във връзка с прането на пари и конфискацията на придобитите по престъпен начин активи. Това би изисквало и

увеличаване на ресурсите за финансови разследвания.

- Такава стратегия би следвало да изхожда от презумпцията, че **финансовите разследвания** – включително и на финансирането на престъпността – са основен инструмент за противодействие на организираната и трансграничната престъпност. Терминът „**финансово разследване**“ би следвало да бъде използван в неговото най-широко значение, включително в съответствие с разпоредбите в Чл. 6(1a) и 6(1b) на *Конвенцията на ООН за транснационалната организирана престъпност* („Конвенцията от Палермо“).
- Подобна стратегия на ЕС би следвало да признае важната роля на различните **практики за избягване и укриване на данъци**, (включително практиките на иначе легални бизнес компании), както и на **политическата корупция**, за финансирането на престъпността.
- Дефиницията за пране на пари, съдържаща се в Чл.2 на *Третата директива срещу прането на пари*, би следвало да бъде разширена чрез **криминализирането на „обратното пране на пари“** (т.е. предоставянето на легални средства, както пряко, така и косвено) с цел финансирането на дейностите на организираната престъпност.

Мерки на равнище страни-членки

- Страните-членки би следвало да разгледат необходимостта от разработване на **национални стратегии за финансово разследване** с оглед противодействието на финансирането на организираната и трансграничната престъпност. Тези стратегии следва да гарантират равен статут на разследванията на предикатните престъпления и разследванията на

финансирането, което мотивира и заплаща извършването на тези престъпления.

- Националните стратегии би следвало да предвидят въвеждането на добре мотивирани и обучени **финансови следователи**, които да работят във всички разследвания свързани с организираната и трансгранична престъпност, редом със съществуващите криминални следователи.
- Националните стратегии би следвало да отчитат ролята на различните **практики за избягване и укриване на данъци**, (включително онези от иначе легалните бизнес компании), както и на **политическата корупция**, за финансирането на организираната престъпност.
- Страните-членки следва да предприемат стъпки за гарантиране на обстоятелството, че прокуратурата прилага по-често хипотезата за финансирането на престъпни дейности като форма на престъпно съзаклятие и „поведение, свързано с криминална организация“, по смисъла на в Чл. 2 (а) на *Рамковото решение на Съвета 2008/841/ПВР от 24 октомври 2008 г.*, в наказателни производства свързани с организирани престъпни групи с оглед доказване как се финансира съответното престъпление.
- Страните-членове би следвало да гарантират съответните механизми за ефективно и

гъвкаво сътрудничество между данъчните власти, митниците и полицейските органи при финансовите разследвания свързани с организираната престъпност.

Мерки на равнище правоохранителните институции

- Правоохранителните институции би следвало да предвидят по-ефективното използване на разузнаването за **системно събиране на финансова информация относно организираните криминални групи** чрез събиране на информация за финансови потоци, инвестиции, разходи, печалби и уреждане на разплащанията, с цел по-ефективната превенция и разследване на престъпната дейност.
- Правоохранителните институции би следвало по-активно да използват **криминален финансов анализ** на събраната финансова информация за престъпните групи и в съчетание с публично достъпни макро и микроикономически данни, както и данни от социални проучвания.